

Razzoqova Nozira Baxromqul qizi

Chiqchiq davlat pedogogika universiteti 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o`smir qizlarni bo`lg`usi mustaqil hayotga tayyorlash metodologiyasi, nazariy jihatlarini muhokama etiladi. Maqolada qizlarning bo`lg`usi oilaviy hayotini yo`lga qo`yish masalalariga alohida e`tibor qaratiladi.

Kalit so`zlar: Oila, jamiyat, mustaqil hayot, metod.

KIRISH

Oila tarbiyasi – ijtimoiy tarbiyaning bir turi bo`lib, oilaning barcha a`zolari unda faol ishtirok etadilar, bir-birlariga o`z bilim, tajribalarini o`rgatadilar. Oila tarbiyasi bir umr davom etadigan jarayondir. Oilada shakllanadigan farzandlik, aka-uka, opa-singillik mehrini boshqa biror ijtimoiy muassasa bajara olmaydi. Bu hissiyotlar o`z- o`zicha yuksak axloqiy boylik bo`lgani holda shaxsning ijtimoiy aloqalarida, jamiyat axloqini o`zlashtirishda mustahkam zamin bo`lib xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

Oilada qizlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlash murakkab, uzoq muddatli hamda o`ziga xos xususiyatlarni namoyon etuvchi faoliyat oilada jarayoni bo`lib, mazkur jarayon quyidagi yo`nalishlarda yo`lga qo`yiluvchi ijtimoiy oilaviy munosabatlar negizida amalga oshiriladi:

1. Oilaning moddiy ta`minotini yo`lga qo`yish (oila budjetini yaratish, oilaga tegishli shaxsiy xo`jalik (tomorqa hamda chorvachilik)ni barpo etish, undagi ishlarni yuritish, qo`shimcha daromad manbalari (hunarmandchilik, ijara dehqonchiligi yoki chorvachilikni tashkil etish)ni izlab topish, kasbiy faoliyatni olib borish va hokazolar).
2. Oila a`zolari (keksa, o`rta va yosh avlod vakillari) o`rtasida muomala munosabatlarini yo`lga qo`yish.
3. Oilaviy hordiq (maishiy hamda ma`naviy mazmundagi)ni tashkil etish (bo`sh vaqt hamda ta`til davrlarini birgalikda o`tkazish).
4. Oilaviy tadbirlarni uyushtirish (tug`ilgan kun, beshik, sunnat, muchal, nikoh, kumush va oltin to`ylar, turli o`quv yurtlarini tamomlaganlik, birinchi maoshni olganlik, hukumat mukofotlari bilan taqdirlanganlik, xizmat yoki ilmiy sohada muayyan yutuqqa (xususan, ilmiy daraja yoki unvonga egabo`lganlik munosabati bilan tashkil etiluvchi tadbirlar, aza bilan bog`liq marosimlar).
5. Farzandlar tarbiyasini tashkil etish, ularga ilm va hunar sirlarini o`rgatish.
6. Oila a`zolarining ijtimoiy munosabatlar jarayoni (qo`ni qo`shni, qarindosh urug`, hamkasb hamda do`stlar bilan ijtimoiy aloqani tashkil etish)dagi qatnashuvi.

a) Mazkur yo`nalishlarda olib boriladigan oilaviy hayotning bir maromda kechishini ta`minlash bir qator omillar mavjudligini taqozo etadi. Xususan: a) oila a`zolarining ma`naviy axloqiy qiyofasi, muayyan axloqiy e`tiqodga egaliklari, ularning dunyoqarash hamda tafakkurlari ko`lamining kengligi;

b) oila a`zolari o`rtasida bir birini tushunish, shaxsiy istaklardan o`zgalar xohish istaklarini yuqori qo`yish, ularni qadrlash, hurmat qilish, o`zaro yordamni tashkil etish tuyg`ularining qaror topganligi;

c) oila a'zolarining ijtimoiylashuv (ijtimoiy munosabatlar jarayonidagi ishtiroklari) darajasi.

Qizlarni oila sharoitida mustaqil oilaviy hayotga tayyorlash jarayonida yuqorida qayd etilgan shakllarda tashkil etilgan faoliyat samaradorligini mazkur jarayonda qo'llanilgan quyidagi metodlar ta'minlaydi:

- 1) kuzatish metodi (faoliyatni tashkil etishda ushbu metoddan foydalanish oilada tarbiya topayotgan qizlarning hatti harakatlarini kuzatish ularda hosil bo'layotgan ma'naviy axloqiy sifatlar to'g'risida muayyan ma'lumotlarga ega, shuningdek, qizlarning fiziologik hamda ruhiy holatida ro'y berayotgan o'zgarishlardan xabardor bo'lish imkonini beradi);
- 2) suhbat metodi (mazkur metod yordamida qizlarning o'y fikrlari, ichki ruhiy kechinmalari, his tuyg'ulari, orzu niyatlari, hayotiy intilishlari, maqsadlari, ularning hayotlarida sodir bo'layotgan o'zgarish yoki hodisalar (yangitanishlar orttirish, dugonalari bilan xafalashib qolish, o'zi tanlagan kasbni o'zgartirish to'g'risidagi fikrning paydo bo'lishi, o'zi yoqtirgan to'garak (kurs)ga e'tnashish istagidan voz kechish va hokazolar), hayotiy ideallari, oilaning boshqa a'zolari, do'stlari, tengdoshlari hamda sinfdoshlari bilan bo'lgan munosabatlarining mazmuni, o'quv predmetlari asoslarining o'zlashtirishdagi muvaffaqiyatlari yoki muammolar va hokazolar yuzasidan o'zaro fikr almashish, ma'lum ma'lumotlarga ega bo'lishni ta'minlaydi);
- 3) tushuntirish metodi (ushbu metod yordamida qizlarga mustaqil oilaviy hayotni yo'lga qo'yish jarayonida qo'l keladigan va oilaviy munosabatlarni tashkil etish, oila xo'jaligini boshqarish, turli taomlar tayyorlash, bichish tikish ishlarini bajarish, o'zining hamda oila a'zolarining salomatliklarini saqlash, er xotin munosabatlarini yo'lga qo'yish, oila budjetini yaratish, undan maqsadga muvofiq foydalanish, farzandlar tarbiyasini tashkil etish chog'ida bilish zarur bo'lgan nazariy va amaliy ma'lumot (bilim)lar beriladi);
- 4) namoyish etish metodi (mazkur metod qizlarda mustaqil oilaviy hayotni tashkil etish jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'ladigan amaliy faoliyat ko'nikma hamda malakalarni hosil qilish uchun xizmat qiladi);
- 5) namuna ko'rsatish metodi (tadqiqot muammosi doirasida olib borilgantajriba sinov ishlari jarayonida mazkur metoddan foydalanish ham qizlarda mustaqil oilaviy hayotni tashkil etish jarayonida muhim ahamiyat kasb etuvchi amaliy faoliyat ko'nikma hamda malakalarini shakllantirish imkonini beradi);
- 6) bahs (munozara) metodi (mazkur metod yordamida qizlarda ommaviy axborot vositalari sahifalarida oilaviy turmush va uni tashkil etish, mustahkam oilani shakllantirish, oilaviy munosabatlarni yo'lga qo'yish, oilaviy mojaro hamda ajrimlar, ularni keltirib chiqaruvchi sabablar, farzandlar tarbiyasini yo'lga qo'yish, salomatlikni saqlash, pazandalik hamda bichish tikish sirlari xususida yoritilgan materiallar mazmuni bilan tanishish, ular to'g'risida fikr almashish, shuningdek, atrofda sodir bo'layotgan hamda oilaviy munosabatlar bilan bog'liq voqea va hodisalar mohiyatidan o'zlariga tegishli xulosalar chiqarib olish, ularga nisbatan shaxsiy munosabat bildirish ko'nikmalarini hosil qilish mumkin. Oila a'zolari davrasida tashkil etilayotgan suhbatlar chog'ida bahs (munozara) metodidan foydalanish yanada samaralidir.

XULOSA VA MUNOZARA

Xulosa qilib oilada qizlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlash chog'idamoddiy ashyolar hamda ularning qadriyatdorlik xususiyatlaridan foydalanish ham maqsadga muvofiqdir. Masalan, buva hamda buvi, ota yoki ona, shuningdek, oilaning boshqa a'zolariga tegishli bo'lgan buyum va yodgorliklar qizlar tomonidan oila an'anasiga nisbatan hurmat bilan munosabatda bo'lish, oilamuqaddasligi, uning sha'ni, obro'si uchun kurashish oilaning har bir a'zosi uchun sharafli burch ekanligini chuqur anglab yetilishiga olib keladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Kappenberg R.P. Oilaviy inqirozlar // Psixologik ensiklopediya. Ed. 2-chi / Ed. R. Korsini, A. Auerbax - Sankt-Peterburg: 2013 yil.
2. Karimova V. Oila tafakkur va salomatlik: (Oilada soglom turmush tarzini belgilashda) // Boshlangich talim. - 2015. - No www.ziyouz.com kutubxonasi
3. Karimova V. Salomatlik psixologiyasi. - T.: Yangi asr avlodi, 2015.